



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, підприємництва
та готельно-ресторанної справи



СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Методологія сучасних наукових досліджень
Професор 	Марина СЕМИКІНА, Доктор економічних наук, професор кафедри економіки та підприємництва
Контактний тел.	+38(099)345-93-65
E-mail:	SemikinaMV@i.ua
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 3. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні, але ефективність засвоєння змісту дисципліни підвищиться, якщо здобувач володіє базовими навичками роботи з інформаційними технологіями та має елементарний досвід підготовки студентських наукових робіт та презентацій.

1. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Методологія сучасних наукових досліджень» – формування у здобувачів вищої освіти системи знань, умінь та навичок щодо методології, організації та проведення сучасних наукових досліджень у сфері економіки на різних економічних рівнях, необхідних для розв’язання складних фахових завдань, генерування нових ідей та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів з основними етапами, принципами та видами наукових досліджень;
- надати знання про методи збору, обробки та аналізу інформації, включаючи використання сучасних інформаційних технологій і баз даних;
- розвинути вміння формулювати наукові проблеми, визначати мету і завдання дослідження, висувати гіпотези;
- навчити застосовувати науковий, аналітичний і методичний інструментарій для дослідження ринків;
- сприяти розвитку навичок підготовки наукових текстів (статей, звітів, презентацій) та публічного представлення результатів досліджень;
- сформувати розуміння принципів академічної доброчесності та етики наукових досліджень;
- розвинути здатність до міждисциплінарного підходу при розв’язанні складних економічних завдань.

2. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основні етапи, принципи й методологію наукових досліджень у сфері економіки;
- сучасні методи збору, обробки та аналізу економічної інформації;
- можливості використання цифрових технологій, статистичних баз даних та програмного забезпечення у наукових дослідженнях;
- вимоги до наукових публікацій, структуру й особливості наукових текстів;
- принципи академічної доброчесності та етичні стандарти наукової діяльності;

уміти:

- формулювати наукові проблеми, визначати мету, завдання та об’єкт дослідження;
- висувати й перевіряти наукові гіпотези, будувати логіку дослідницького процесу;
- застосовувати аналітичний, статистичний та економетричний інструментарій;
- користуватися сучасними базами даних, інформаційними ресурсами та цифровими інструментами;
- готувати якісні наукові тексти (статті, звіти, презентації), аргументувати власні висновки;

- презентувати результати досліджень перед академічною та професійною аудиторією;
- виявляти соціальні (комунікативні) навички:*
- здатність ефективно співпрацювати у нових міждисциплінарних дослідницьких командах;
 - уміння брати участь у наукових дискусіях, вести аргументовані дебати;
 - навички академічного письма й усної наукової комунікації;
 - готовність дотримуватися принципів академічної доброчесності при взаємодії зі здобувачами, науковим керівником, колегами;
 - орієнтація на інноваційність, креативність і генерування нових ідей у дослідженнях.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

Під час організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологія, принципи та методи наукових досліджень

Тема 1. Вступ до методології наукових досліджень

1. Предмет і завдання методології наукових досліджень.
2. Наукове дослідження та його основні етапи: від вибору теми до публікації.
3. Класифікація досліджень (фундаментальні, прикладні, міждисциплінарні)

Тема 2. Філософські основи наукового пізнання

1. Онтологічні та гносеологічні аспекти наукового пізнання: об'єктивність, істина, наукова картина світу.
2. Методологічні принципи наукового пізнання (системність, доказовість, критичність, прагматичність та етична відповідальність).
3. Філософія як основа формування наукового світогляду дослідника.

Тема 3. Методи наукового дослідження

1. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція.
2. Емпіричні методи: спостереження, експеримент, опитування (на прикладах підприємств)
3. Теоретичні методи: моделювання бізнес-процесів

Тема 4. Наукова проблема та її формулювання

1. Сутність наукової проблеми: відмінність від практичного завдання.
2. Критерії вибору проблеми (актуальність, новизна, реалізаційний потенціал)
3. Формулювання проблеми у контексті бізнесу.

Змістовий модуль 2. Планування наукового дослідження, експеримент та

обробка даних

Тема 5. Наукова гіпотеза та її перевірка

1. Гіпотеза як основа дослідження: вимоги до формулювання.
2. Приклади гіпотез у сфері маркетингу.
3. Експериментальні та статистичні методи перевірки.

Тема 6. Планування наукового дослідження

1. Структура плану наукового дослідження: мета, завдання, хронологія, ресурси.
2. Визначення SMART-цілей для дослідження.
3. Вибір методів дослідження для проєктів бізнесу.

Тема 7. Науковий експеримент

1. Види експериментів (лабораторні, польові, натуральні).
2. Планування A/B тестування для оцінки ефективності рекламних кампаній бізнесу.
3. Аналіз результатів експериментів

Тема 8. Обробка та аналіз наукових даних в процесі наукових досліджень

1. Статистичні методи (кореляція, регресія) для аналізу даних про доходи організацій.
2. Візуалізація даних: інструменти для презентації результатів.
3. Інтерпретація отриманих результатів дослідження

Змістовий модуль 3. Наукові роботи, дискусії, конференції. Академічна доброчесність

Тема 9. Наукова стаття та її структура

1. Вимоги до структури та змісту наукових статей.
2. Стандарти оформлення наукових джерел. Правила оформлення списку використаних джерел в Україні.
3. Написання анотації для статті про тренди бізнесу.

Тема 10. Основні види наукових робіт. Магістерська робота, дисертація, монографія

1. Основні види наукових робіт та їх роль для економіки та суспільства.
2. Особливості магістерської роботи: прикладні дослідження для конкретного бізнесу; вимоги до новизни.
3. Дисертаційна робота: види, роль у розвитку науки та економіки. Вимоги до наукової новизни дисертацій.
4. Монографія як джерело глибокого аналізу наукових проблем.

Тема 11. Наукові дискусії та конференції

1. Форми наукових дискусій (панелі, круглі столи). Наукові конференції.
2. Підготовка презентації з використанням PowerPoint/Prezi.
3. Правила публічного виступу: як презентувати дослідження про інновації на науковій конференції.

Тема 12. Етика наукових досліджень

1. Принципи академічної доброчесності.
2. Відповідальність за фальсифікацію даних (на прикладах).

3. Інструменти перевірки на плагіат («Antiplagiat», «Turnitin»).

Змістовий модуль 4. Міждисциплінарні дослідження, наукові школи та дослідницькі напрями

Тема 13. Роль інформаційних технологій у наукових дослідженнях

1. Роль інформаційних технологій у проведенні сучасних наукових досліджень.
2. Доступ до інформації на основі інформаційних технологій. Бази даних для пошуку міжнародних публікацій конкретний бізнес.
3. Програмне забезпечення для аналізу даних. Онлайн-платформи для наукової комунікації.

Тема 14. Міждисциплінарні наукові дослідження

1. Роль міждисциплінарного підходу у проведенні наукових досліджень
2. Поєднання економіки, соціології та ІТ у дослідженнях.
3. Методи інтеграції даних з різних дисциплін

Тема 15. Наукові школи та дослідницькі напрями

1. Наукові школи та їх роль у розвитку науки, бізнесу, економіки.
2. Сучасні тенденції та напрями досліджень.
3. Прогнозування розвитку галузі, сценарії для бізнесу.

Тема 16. Специфіка досліджень на прикладі галузі

1. Особливості галузевих досліджень
2. Методологічні підходи: кількісні та якісні методи досліджень.
3. Актуальні проблеми: адаптація підприємств до глобальних викликів та змін

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 40 балів, другий модуль – 60 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Александров І.О., Ткач К.І., Філіппова С.В. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Одеса: Астропринт, 2018. 197 с.
2. Бабайлов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: Бровін О.В., 2019. 148 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf
4. Дороніна М. С., Хаустова В. Є., Доронін А. В. Методологія і технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми, визначення, приклади): навч. посіб. Харків: Лібуркіна Л. М., 2023. 173 с.

5. Зацерковний В.І., Тішаєв В.К., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
6. Іноземцев Г.Б., Козирський В.В., Окушко О.В. Методологія наукових досліджень: монографія. Київ: Компрінт, 2017. 196 с.
7. Ладанюк А.П., Власенко Л.О., Кишенько В.Д. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2018. 351 с.
8. Матвєєва О.Л., Тихенко О.М., Трофімов І.Л. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: НАУ, 2018. 195 с.
9. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2020. 218 с.
10. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / [І.С. Добронравова та ін.; за ред. І.С. Добронравової]. Київ: Київський університет, 2018. 606 с.
11. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. В. П. Горина. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2023. 170 с.
12. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / Л.О. Єльнікова [та ін.]. Дніпро: Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2024. 226 с.
13. Методологія і методи наукових досліджень: навч. посіб. / Курок О. І. [та ін.]; Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024. 215 с.
14. Мокін Б.І., Мокін О.Б., Мокін В.Б. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Вінниця: ВНТУ, 2023. 229 с.
15. Момот О. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава: ПП Астроя, 2023. 99 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058266.pdf>
16. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посіб. К.: НУХТ, 2022. 385 с.
17. Семикіна М. В. Методологія сучасних наукових досліджень: опорний конспект лекцій з практичними кейсами: навч. посіб. / М. В. Семикіна, В. В. Зайченко; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: КОД, 2025. 170 с. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16398>
18. Теорія і методологія наукових досліджень: навч. посіб. для студентів (магістрів) усіх форм навчання / Ю.Д. Костін [та ін.]. Харків: ХНУРЕ, 2021. 152 с.

Додаткова література

19. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с.
20. Доценко І. О. Академічна доброчесність у системі забезпечення якості вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. Вип. 32. С. 31-42
21. Методологія сучасних наукових досліджень: метод. реком. щодо організ. самоств. роб. та підгот. до практ. занять для здобув. вищої освіти зі спеціальності «Готельно-ресторанна справа та кейтеринг» денної та заочної форми навч. / [уклад. М.В. Семикіна, В.В. Зайченко]; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: ЦНТУ, 2025. 61 с. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16476>
22. Основні вимоги до оформлення бібліографічного опису документів. URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/dovidka/zrazky-bibliohrafichnykhopsiv>
23. Паламар С., Науменко М. Реалізація принципів академічної доброчесності як дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти. *Освітологічний дискурс*. 2022. Вип. 3-4. С. 76-92.
24. Рекомендації з оформлення посилань в наукових роботах (Vancouver style, ACS style, APA style, AIP style, Chicago style: Author-Date, Chicago style: Notes and Bibliography, Harvard Referencing style, IEEE style, MLA style, Oscola style). Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», 2016. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/16051>

25. Семикіна М.В., Журило І.В., Бугаєва М.В. Торговельне та ресторанне підприємництво: методологія дослідження ефективності та соціальної відповідальності бізнесу. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). 2025.(1) С.49-59. <http://es.khpi.edu.ua/article/view/326073>.

26. Семикіна М., Дмитришин Б. Методологічні аспекти наукового дослідження розвитку соціально-економічних систем в умовах глобалізації. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки, вип. 12 (45). Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С.68-80 <https://economics.kntu.kr.ua/archive/45.html>

27. Семикіна М.В. Методологія наукових досліджень розвитку готельно-ресторанної справи: виклики, загрози, перспективи. Економічний вісник Донбасу № 1(79), 2025. С. 95-102. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16777>

28. Татар М.С. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Харків : ХАІ, 2019. 103 с.

29. Тимошенко І.В., Сідоров В.І., Нащекіна О.М. Основи наукових досліджень: методологія і практика: навч. посіб. Харків: ХНУ ім. В.Н Каразіна, 2019. 251 с.

30. Філософські аспекти наукового пізнання: навч. посіб. / О.Ю. Панфілов, О.П. Дзьобань, І.М. Будур та ін.; за заг. ред. О.Ю. Панфілова. Харків: ХіФ КНтеу, 2019. 276 с.

Законодавчі та нормативні документи

31. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

32. Міжнародний стандарт. Соціальна відповідальність (SA8000) : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0015697-07#Text>.

33. Про вищу освіту: Закон України. Відом. Верхов. Ради України. 2014. № 37–38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

34. Про затвердження вимог до оформлення дисертації: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

35. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1023-12>

36. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

37. Про курорти: Закон України від 05.10.2000 № 2026-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2026-14>

38. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 10.06.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

39. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 № 771/97-ВР. URL: <https://bit.ly/3uvRiwz>

40. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ МОН України від 23.09.2019 № 1220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#Text>

41. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1315-18>

42. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-ХІІ. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.

43. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/324/95-%D0%B2%D1%80>

44. Про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 06.03.2019 № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text>

45. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 01.12.1998р. № 284-XIV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/284-14>

46. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>

Інформаційні ресурси

47. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
48. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
49. Нормативні акти України. URL: <http://www.nau.ua>
50. Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
51. Державне агентство із питань науки, інновацій та інформатизації України. URL: <http://dknii.gov.ua/>
52. Наука України в дзеркалі наукометричної бази даних SciVerse Scopus. URL: <http://www.jsi.net.ua/scopus/>